

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 41.884.101 Одеського державного
університету внутрішніх справ доктору
юридичних наук, професору
Максиму КОРНІЄНКУ

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Користіна Олександра Євгенійовича на дисертацію
Здебського Дмитра Володимировича «Адміністративно-правові засади
застосування поліграфа як методу кримінального аналізу», подану на
здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «право»**

Актуальність теми дисертації

В умовах повномасштабної збройної агресії росії проти України та еволюційних змін у глобальній безпековій системі значно розширюється спектр загроз національній безпеці та зростає рівень специфічної злочинності. Реалізація завдань із захисту державних інтересів потребує впровадження інноваційних концепцій та технологій, що охоплюють сучасні методи верифікації даних, прогнозування ризиків та стратегічного аналізу, зокрема шляхом удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення (ІАЗ) сектору безпеки і оборони.

В сучасних умовах розвитку України питання ефективного адміністративно-правового забезпечення застосування поліграфа як методу кримінального аналізу набуває особливої актуальності. Це пов'язано з низкою факторів, серед яких:

- посилення внутрішніх та зовнішніх загроз, таких як колабораціонізм, диверсійна діяльність та незаконний обіг зброї, що вимагає залучення додаткових засобів контролю достовірності інформації;

- євроінтеграційні та євроатлантичні процеси, які передбачають імплементацію європейських стандартів (GDPR) та норм НАТО у сферу правоохоронної діяльності, де поліграфологічні дослідження за стандартами

ASTM та APA є загально визнаною практикою;

- реформування правоохоронної системи України на засадах моделі Intelligence-Led Policing (ILP), де поліграф виступає інструментом «зважування» даних та мінімізації інформаційних викривлень в аналітичних продуктах;

- цифрова трансформація та розвиток інформаційних технологій, що зумовлює потребу у переході від паперових архівів до захищених електронних баз даних результатів досліджень у форматах NCCA ASCII та їх інтеграції в цифрові системи управління доказами (DEMS);

- недостатня розробленість теоретичних аспектів міждисциплінарної природи поліграфа як методу оцінки достовірності інформації в українській юридичній науці, що створює потребу в комплексному дослідженні його подвійної функціональності;

- відсутність системного адміністративно-правового регулювання, оскільки існуюча база обмежена фрагментарними відомчими наказами, що потребує розробки уніфікованих пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

У таких умовах поліграф стає ключовим інструментом забезпечення функцій кримінального аналізу, для прийняття науково-обґрунтованих управлінських рішень для забезпечення потреб сектору безпеки і оборони України. Водночас, інтеграція поліграфологічних методик в аналітичний цикл правоохоронних органів України досі перебуває на початковому етапі та потребує ґрунтовного наукового осмислення, що зумовлює необхідність комплексного дослідження адміністративно-правових засад цієї діяльності. Таким чином, обрана автором тема дослідження є надзвичайно актуальною та своєчасною. Вона відповідає стратегічним пріоритетам розвитку вітчизняного сектору безпеки і оборони та сприятиме підвищенню ефективності протидії злочинності в умовах правового режиму воєнного стану та у період післявоєнної відбудови України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дослідження Здебського Д.В. має чіткий зв'язок з актуальними науковими програмами та планами, що підкреслює його практичну значущість та відповідність сучасним потребам розвитку правоохоронної системи.

Безумовно, дисертація відповідає основним положенням Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020; Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 - 2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11.05.2023 № 273/2023; Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року, визначеного постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 № 942 та у редакції постанови КМУ від 09.05.2023 № 463; тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11.06.2020 № 454.

Річних планів науково-дослідної діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ на період 2023-2028 років: загальноуніверситетська тема «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» № 0123U103538; кафедри кримінального аналізу та інформаційних технологій «Інформаційні технології: сучасний стан, особливості в умовах війни та післявоєнний період» № 0123U103748; кафедри психології та педагогіки «Психологія особистісного становлення поліцейського в професійній діяльності та період відновлення» № 0123U103782.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дослідження Здебського Д. В. характеризується високим рівнем наукової обґрунтованості, що базується на ґрунтовному міждисциплінарному синтезі положень адміністративного права, кримінального аналізу та судової

психофізіології. Автор спирається на широку теоретичну та нормативну базу, що охоплює не лише національне законодавство, а й понад 60 зарубіжних джерел.

Використання методологічного інструментарію дозволило автору системно дослідити генезу поліграфа та обґрунтувати його нову функціональну роль у системі інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронної діяльності. Висновки та рекомендації здобувача ґрунтуються на аналізі значного масиву наукових джерел та унікальних матеріалів практичної діяльності. Високий рівень обґрунтованості отриманих результатів також забезпечено імплементацією міжнародних стандартів ASTM, APA та NCCA, а також впровадженням математичної моделі ESS-M, що гарантує точність верифікації інформації на рівні понад 90%.

Структура роботи є логічною та послідовною. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що охоплюють дев'ять підрозділів, висновків та додатків. Усі розділи праці тісно взаємопов'язані: від теоретико-правового обґрунтування методу автор переходить до організаційних аспектів його реалізації в умовах війни та завершує дослідження розробкою концептуальних шляхів модернізації системи, що дозволяє розкрити обрану тему комплексно та системно.

Наукова новизна одержаних результатів

Дисертація присвячена комплексному та системному дослідженню адміністративно-правових засад застосування поліграфа як спеціалізованого методу кримінального аналізу в діяльності складових сектору безпеки і оборони України. Конкретний внесок дисертанта полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів, що містять елементи наукової новизни й мають практичне застосування в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Автором *вперше*:

- на основі теоретичного осмислення сутності визначено змістовні особливості поліграфа як самостійного методу кримінального аналізу, який

забезпечує комплексне оцінювання інформації на різних етапах аналітичного циклу;

- обґрунтовано подвійний функціональний потенціал поліграфа: як інструмента оперативної оцінки достовірності інформації та як стратегічного джерела формування аналітичних баз даних для профілювання осіб і моделювання ризиків;

- запропоновано концептуальні засади інтеграції результатів поліграфологічних досліджень у модель Intelligence-Led Policing (ILP) та цифрові аналітичні системи управління доказами (DEMS);

- обґрунтовано доцільність імплементації триступеневої моделі застосування поліграфа (національний, правоохоронний та комерційний підходи) за зразком США, що дозволяє диференціювати рівні психологічного впливу та пріоритети інтересів (суспільних чи приватних) у секторі безпеки України;

- аргументовано необхідність створення інституційного утворення «Єдиного державного центру оцінки достовірності інформації», що забезпечуватиме уніфікацію методик, контроль якості та підготовку фахівців для всього сектору безпеки і оборони України.

У дисертації Здебського Д. В. було *удосконалено*:

- визначення поняття «поліграф» у широкому значенні як комплексної технології, що включає апаратно-програмний комплекс, валідні методики та адміністративно-правові процедури в системі кримінального аналізу;

- методологічні підходи до інтерпретації результатів через впровадження Мультиноміальної емпіричної системи оцінки (ESS-M), що забезпечує перехід від суб'єктивного тлумачення до статистично верифікованого ймовірнісного показника з точністю понад 90%;

- підходи до захисту персональних даних суб'єктів дослідження відповідно до стандартів GDPR та Директиви (ЄС) 2016/680, зокрема через механізми псевдонімізації та дворівневої архітектури баз даних.

У площині подальшого розвитку напряму дослідження: розширено обґрунтування щодо застосування поліграфа як методу кримінального аналізу на деокупованих територіях для ідентифікації прихованих мереж впливу та перевірки осіб, що перебували в окупації; поглиблено підходи до класифікації методів кримінального аналізу залежно від їхнього типу (діагностичні чи скринінгові) та функціональної ролі у забезпеченні контррозвідувальної діяльності; набули розвитку положення щодо цифровізації поліграфологічної звітності у форматі NCCA ASCII, що забезпечує «живучість» аналітичних даних в умовах війни та їх сумісність із відомчими ІКС (наприклад, «Гарт-21»); сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства.

Наукова і практична цінність дисертації

Наукова і практична цінність дослідження Здебського Дмитра Володимировича простежується у комплексному міждисциплінарному підході до обґрунтування адміністративно-правових засад застосування поліграфа як спеціалізованого методу кримінального аналізу. Отримані автором положення, висновки та пропозиції мають значення для розвитку теорії адміністративного права, інформаційного права та судової психофізіології. У науково-дослідній роботі результати дисертації становлять підґрунтя для подальшого вивчення теоретичних аспектів оцінки достовірності інформації, концептуалізації подвійної функціональності поліграфа та верифікації інформації в системі національної безпеки.

Авторські напрацювання щодо інтеграції поведінкових даних у модель Intelligence-Led Policing (ILP) відкривають нові напрями для дослідження проактивних методів правоохоронної діяльності. В освітній сфері матеріали дослідження можуть бути впроваджені у навчальний процес для підготовки фахівців за спеціальностями «Право», «Правоохоронна діяльність», «Психологія» та «Системний аналіз». Особливу цінність має розроблена автором модель рівнів професійної компетентності та самоефективності поліграфолога. У практичній діяльності правоохоронних органів та

спеціальних служб запропоновані автором методи можуть бути застосовані для вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової, розвідувальної та контррозвідувальної діяльності, особливо в межах фільтраційних заходів на деокупованих територіях. Вагоме прикладне значення мають рекомендації щодо впровадження мультиноміальної системи оцінки (ESS-M), що дозволяють трансформувати висновок фахівця у статистично верифікований аналітичний показник із точністю понад 90%. Особливу цінність мають розроблені автором пропозиції щодо цифровізації поліграфологічної звітності за міжнародним стандартом NCCA ASCII та її інтеграції в цифрові системи управління доказами (DEMS) та ІКС «Гарт-21». Це забезпечує «живучість» аналітичних даних в умовах війни та можливість проведення ретроспективного аналізу прихованих зв'язків. У сфері нормотворчості пропозиції дисертанта можуть бути використані при розробці спеціального закону про поліграфологічну діяльність, вдосконаленні процедур захисту персональних даних за стандартами GDPR. Таким чином, дослідження Здебського Д. В. має вагоме наукове та практичне значення, сприяючи розвитку теорії кримінального аналізу та зміцненню безпекової архітектури України в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови.

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях

Основні положення та висновки дисертації Здебського Дмитра Володимировича повною мірою відображені у публікаціях здобувача. За темою дослідження опубліковано 25 наукових праць, зокрема: 6 статей у наукових фахових виданнях України; 14 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях; 3 публікації у спеціалізованому виданні з поліграфології та 2 наукові роботи, подані на конкурси статей (одна з яких здобула перше місце у конкурсі з проблематики регулювання відносин публічної служби).

Кількість та якість публікацій відповідає встановленим вимогам МОН України.

Дотримання академічної доброчесності

Аналіз дисертації та публікацій автора свідчить про дотримання ним принципів академічної доброчесності. Робота містить посилання на використані джерела інформації. Запозичення ідей, результатів і текстів інших авторів мають відповідні посилання.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Дисертація Здебського Дмитра Володимировича, як і будь-яке ґрунтовне наукове дослідження, що пропонує інноваційну концепцію інтеграції поліграфа в систему кримінального аналізу, містить окремі положення, які можуть бути предметом наукової дискусії:

1. У першому розділі (зокрема, у підрозділі 1.3) автор детально розглядає адміністративно-правові аспекти захисту персональних даних суб'єктів досліджень відповідно до стандартів GDPR та Директиви (ЄС) 2016/680. Дискусійним аспектом у проаналізованому тексті є баланс між ефективністю кримінального аналізу та захистом прав людини, особливо в умовах правового режиму воєнного стану. Автор слушно наголошує на необхідності дотримання міжнародних норм, проте не до кінця розкриває практичні механізми, які б гарантували недискримінаційний підхід під час проведення масових перевірок (фільтраційних заходів) на деокупованих територіях, де ризик помилкової інтерпретації «ідеальних слідів» у психіці особи може мати критичні наслідки для її правового статусу.

2. Дискусійним аспектом у наведеному автором аналізі адміністративно-правових механізмів (Розділ 2.1) є потенційне протиріччя між «незалежністю» спеціаліста поліграфа та вимогою суворої «законності» в межах відомчих регламентів. Хоча автор пропонує впровадження Мультиноміальної системи оцінки (ESS-M) для мінімізації суб'єктивізму, залишається відкритим питання правової реабілітації осіб, результати тестування яких за цією системою виявилися «невизначеними» (INC). Також варто звернути увагу на необхідність більшої конкретизації адміністративної відповідальності за порушення протоколів «цифрової гігієни» при роботі з електронними базами даних поліграм, що є критичним в умовах постійних кіберзагроз з боку держави-агресора.

3. У третьому розділі наукової роботи дисертантом розглядаються перспективи створення Єдиного державного центру оцінки достовірності інформації. Спірним моментом є відсутність чіткого окреслення етичних меж збору та довготривалого зберігання психофізіологічної інформації у форматі Big Data. Хоча автор справедливо зауважує про неприпустимість використання поліграфа для виявлення конфідентів, у роботі не повною мірою розглядаються етичні дилеми, що можуть виникнути при формуванні «профілів ризику» для посадових осіб на основі ретроспективного аналізу їхніх поліграм. Ці аспекти є надзвичайно важливими для забезпечення балансу між національною безпекою та правом особи на приватність у період повоєнного відновлення України.

Водночас, висловлені зауваження мають переважно дискусійний характер, підкреслюють масштабність проведеного дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку праці та її наукову цінність.

Висновок

Таким чином, з урахуванням вищенаведеного слід зазначити, що дисертація Здебського Дмитра Володимировича на тему «Адміністративно-правові засади застосування поліграфа як методу кримінального аналізу» є завершеною, самостійною монографічною працею. У роботі містяться нові науково обґрунтовані результати, які в своїй сукупності розв'язують важливе наукове завдання щодо теоретичного обґрунтування та прикладного визначення поліграфа як спеціалізованого методу кримінального аналізу. Одержані автором результати мають істотне значення для розвитку теорії адміністративного та інформаційного права, а також для вдосконалення практичної діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах сучасних безпекових викликів.

За кількістю і рівнем публікацій, апробацією на наукових конференціях наукова праця відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Здебський Дмитро Володимирович заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**професор кафедри
фундаментальних юридичних дисциплін
ПВНЗ «Буковинський університет»,
заслужений діяч науки і техніки України,
доктор юридичних наук, професор**

Олександр КОРИСТІН